

Před 50 lety v září a říjnu 1945 začínali volyňští vojáci předkládat příslušným čl. orgánům písemné žádosti o přidělení usedlosti v pohraničí a to jak pro sebe, tak pro všechny rodiny na Volyni.

Připravovali se na přechod z posádkového vojenského do výtoužného občanského života v nových domovech.

ZPRÁVY

Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel

8/95
ročník 5

ZÁJEZDY NA DUKLU

Mnozí naši krajané stále navštěvují dukelské bojiště. Jsou pořádány hromadné zájezdy z různých regionů na místa památných bojů. Jejich počet se zvyšil zejména v loňském jubilejním roce. Pokračují však i letos.

Dochází k uctění památky našich hrdinů, zejména těch, kteří padli na karpatských stránkách a splí věčný sen na čestném dukelském hřbitově. Návštěvníci zde prožívají zvlášť výrazné pocity. Ticho a pieta na každém mocné působí.

Považujeme proto za vhodné předložit vám, čtenářtve, zprávy z předchozích hromadných návštěv. Začínáme zájezdem z Pražského regionu. V. D.

Region Praha uctil památku 50letého výročí dukelské operace zájezdem na Duklu ve dnech 5.-8. října 1994.

Dík velkému úsilí naší vedoucí regionu paní Ireny Malinské se uskutečnil zájezd k uctění památky 50. výročí největších bojů a našich padlých krajanů při osvobození Volyně a dobytí vrchních metrů území Československa.

Když Ústřední výbor Svazu bojovníků za svobodu v Praze sdělil, že neuvažuje o uspořádání zájezdu na Duklu k 50. výročí osvobození a když náš ústřední výbor Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, od kterého by se tato iniciativa dala očekávat, nebyl schopen v této věci cokoli podniknout v důsledku své neúčinnosti v té době, ujala se uspořádání zájezdu z nevedení obětavými vedoucí pražského regionu paní Ireny Malinské za pomoci některých dalších účastníků zájezdu. Mělo se tak stát díky nevšední pomoci a porozumění Ministerstva národní obrany, Generálního štábu a jiných jím podřízených složek, za což jim patří velký dík.

Dne 5. 10. 1994 v 6 hod. ráno jsme vyjeli z Prahy. Cestou jsme přiblížili některé naše krajané ze Dvora Králové a Jaroměře. Byl krásný slunečný den a cestou Slovincem se nám naskytl překrásný pohled na osluněné Tatry, což se nestává tak často, a dokonce jsme je viděli celé v tzv. polokruhu.

Pani Malinská předem zajistila prostřednictvím Okresní vojenské správy ve Svidniku, která nám vyšla maximálně vstřícně, ubytování a stravování ve Středním odborném učilišti ve Svidniku.

Některik této voj. správy nám na celou dobu pobytu přidělil svého důstojníka kpt. Džupaje a ještě pracovníci svého úřadu p. Stefaničinovou jako průvodkyni. Ti se nám

s nevšední ochotou věnovali a přiblížili nám zasvěceně období před 50 lety a také současný vývoj této oblasti.

Vlastní oslavy začaly 6. října 1994 na hlavní náměstí u pomníku generála L. Svobody. Oslav se zúčastnily oficiální osobnosti okresu Svidník a další ze Slovenska, za velké účasti místních obyvatel - tam jsme se přesvědčili, v jaké je tam stále chován úctě. Potvrzují to četné zájezdy našich krajanů do těchto míst. Měli jsme velkou radosť ze setkání s krajaný z regionů Žatec, Louny, Podbořany a jiných, a také se skupinou krajanů, kteří se usídlili na Slovensku.

K pomníku gen. Ludvíka Svobody byly postupně pokládány věnce a kytičky a také delegace z našeho zájezdu tam položila kytičky. Totéž učinila dcera gen. Svobody paní Z. Klusáková, která se tak stala středem pozornosti oficiálních hostů a reportérů. Byla pozvána na oficiální uvítání a druhý den byl v místním tisku článek s titulem "Cizinka mezi svými", s projevy vzájemné úcty a porozumění. Po té následoval odjezd autobusů k vlastním oslavám u pomníku dukelských hrdinů. Naše průvodkyně nám cestou ukázovala místa urputných bojů na svazích Dukelského průsmyku, který je vyhlášen vojenským historickým muzeem v přírodě, a pozůstatky četných zbraní v terénu - kanonů, minometů, tanků a letadel, protiletadlových děl, zákopů apod., ponecháných zde jako svědectví těchto bojů.

Některik účastníci zájezdu vzpomínali na ta místa a jen přitakávali - ano, tady jsem všel, tady jsem byl se svým kanónem apod.

U pomníku Dukelských hrdinů, kde vlády vlajek Slovenské a České republiky začal přijímem prezidenta slovenské republiky p. Kováče vlastní akt kladení věnců. Byly tu přítomny vojenské útvary a vojenská hudba. Po hymně slovenské a české byly četnými delegacemi položeny věnce. Také delegace našeho regionu, k níž se připojila delegace Ústředního výboru Svazu bojovníků za svobodu (předseda p. Černin, gen. Nekvasil), položila krásný věnec, přivezený z Prahy.

Pak následoval projev prezidenta Kováče, v němž vzpomněl události z toho před 50 lety, ve vzájemném porozumění Čechů a Slováků. Počasí bylo nevlídné, charakteristické pro tuto oblast v podzimním období, což pamětníci potvrdili. Po ukončení slavnosti účastníci zájezdu navštívili hroby svých příbuzných nebo kamarádů (kupř. St. Tošner hrob svého bratra).

Potom jsme odjeli do Svidníka, k památníku a hřbitovu padlých sovětských vojáků. I tam jsme položili věnce.

Opodledne byla na programu prohlídka rozhledny na hranici a vojenského muzea ve Svidniku, ve kterém jsou uloženy četné památky z bojů při Dukelské operaci. Prohlídku doplnil videozáznam historických událostí a dokumentů. Zvláště dojemné působilo, když se některé z účastníků zájezdu poznaly na četných - dnes už historických - fotografiích a snímcích videa z bojů o Duklu.

Dne 7. 10. se uskutečnil plánovaný zájezd do polského města Dukla. Dík naší průvodkyni a stýč. důstojníka nás tu očekávali polští přátelé. Počasí bylo opět nevlídné, zato uvítání vřelé, přátelské. Nejdříve jsme navštívili místní vojenský hřbitov, na němž je pochováno mnoho našich padlých krajanů. I tam jsme položili věnce a uctili jejich památku. Je třeba poděkovat polské straně, s jak velkou péčí a krásně se stará o tento hřbitov. Tam při kladení věnce vzpomněl p. Nečasová na svého otce, jehož hrob není určen a kterého ona nikdy nepoznala. Narodila se jako pohrobek.

Pak jsme navštívili Vojenské historické muzeum města Dukla, kde nás velice srdečně uvítala p. Bak. Injmenem předsedy rády města a předsedkyně tohoto muzea p. Okolskou, která ho v r. 1968 založila a pečuje o ně. Uvítání se zúčastnil také předseda místní organizace SZBOWID (Svazu bojovníků za svobodu a demokracii). Po vzájemné výměně informací a seznámení s prací muzea následovalo posouštění a prohlídka velice zajímavých exponátů. I tady se některé účastnice zájezdu poznaly na četných snímcích z bojů na Dukle.

Na zpáteční cestě domů jsme ještě navštívili vojenský hřbitov u Liptovského sv. Mikuláše na hoře Haj Nicovce, kde nás očekával zástupce SBZS místní organizace. Podal nám výklad o tomto místě bojů a vzpomněl i na gen. Svobodu, s nímž se tu setkal.

Domů jsme se navrátili plni vzpomínkových dojmů. Cestou tam i zpět jsme věčně vnímali vyprávění pamětníků bitev u Dukly a na Slovensku.

Lituje me, že nevyšší představitelé České republiky se neúčastnili ústředních oslav 50. výročí bojů o Duklu, kde bylo osvobozeno první metry československého území, naší znovu počínající státnosti, zkropené krví četných vojáků, v jejichž řadách bylo i mnoho našich krajanů. Budiž navždy čest jejich památce - ve mezipanemene!

Na závěr chcem poděkovat za velkou pozornost a pomoc náčelníku gen. štábu p. gen. Nekvasilovi, který se vzpomínkových oslav také zúčastnil. Na zájezd byl pořízen video-záznam z ústředních oslav, který se stane historickým dokumentem pro náš svaz do budoucna. J. Mec

Vývoj českého života na Volyni při založení Volyni a dále, mimo výhledů Volynského gubernii.

Většina českých osad na Volyni byl založena v letech 1867-1888. Začátky byly všude přibližně stejné. Především těžké. V prvních letech bydlet bylo ve zchátralých stávkách koupěných velkostatků, nebo v zemlankách. Osady byly zakládány většinou na zeleném trávníku nebo také v lese.

Vystěhovalci však vytvářeli. V několika málo letech vymýtli a zúrodnil půdu lesní nebo bažiny. Většina z nich vyšla z vlasti ze stísněných hospodářských podmínek, neměli proto dosti peněz na cestu za moré.

Krajině si byli vědomi významu školního vzdělání pro svoje potomky. I přes počáteční nedostatek finančních prostředků zakládali soukromé české školy, často o několik let dříve než ruská carská vláda začala ve všech zakládat ruské (cerkovno-prichodské) školy, jinak řečeno farní školy.

V několika málo letech se v českých osadách začal pomalu ale jistě hlásit hospodářský blahobyt, který se projevil jednak hospodářskou výstavbou a také nákupem zemědělských strojů, dovezených z Čech. Zakládající generace si to uvědomovala s určitým pocitem hrdosti nad vykonaným dílem. K tomu ještě nutno připočítat vyšší kulturní úroveň než mělo tamní ukrajinské a polské obyvatelstvo. Češi pohlíželi na Ukrajině a Poláky tak trochu spatra, i když jim to nedávali zvlášť nejvno.

Přirozou cestou tak začala vznikat uzavřená česká společenstva. Národnostní smíšené snahy byly vědomostí. Pokud k nim docházelo, pak obvykle s partnery z řad protějších místní drobné buržoazie, nebo z řad tamní místní inteligence. V některých případech docházelo k národnostní smíšeným sňatkům mentálně nebo fyzicky postižených krajanů. Smíšené rodiny se pak většinou počestily. Na situaci se mnoho nezmenilo ani přestupem na pravoslavnou. Vliv uzavřeně české společnosti byl silný, a přestup na pravoslavní ji nikterak neochozil.

Na úseku hospodářském i společensko-kulturním se důkladně projevovala uzavřenost české společnosti. Česká mládež navštěvovala ukrajinské ani polské taneční zábavy a jiné společensko-kulturní akce.

Z Ukrajinské a Polácká navštěvovali české taneční zábavy jen jednotlivci, kteří svým společenským postavením "stáli za to".

Na západní Ukrajině se tento stav udržel až do 2. světové války v roce 1939. Proto se nyní mezi volynskými krajinami vyskytuje tolik nečeských příjmení: ukrajinských, polských, ruských i německých (prokazatelně počestnější než na Volyni).

Z ukrajinských Jachňuk, Proročuk, Pašuk, Poličuk, Saljuk, Chomický, Omelčuk, Stolaruk, Ivaňuk, Soldatuk, Smahun, Samoljuk ... Z ruských: Kondratjev, Fjodorov, Teodorovič, Marušin, Bondarevič, Usákov, Jurin, Polák (Poljakov), Urivok, Zarečský ... Z polských: Dombrowský, Silviňský, Tabišňský, Wítkevický, Rozbičský ...

Z německých prokazatelně počestnějších až na Volyni Silber, Hetflajš, Mangold, Knecht, Kremser, Klejmsid.

Nemůžeme počestnější ani rodina Estonce Adof-a. Jeho syn Alexandr Adof padl jako československý voják dne 7. května 1945 v boji u Rymic na Moravě ...

Na východní Ukrajině bylo přibližně vývoje zprvu přibližně stejné až do kolektivizace v letech třicátých, místy až do 2. světové války. Prvním podstatným průlomem do uzavřeně české společnosti byla kolektivizace zemědělství. Část obvykle nejspornějších zemědělců byla deportována na sever, nebo na východ. Ukrajinská čelěd (chasa) sloužících u Čechů se většinou rochovala ve vstupu do českých

kolchozů, kde se rázem ocitla ne-li v nadřazeném, tedy aspoň v rovnocenném postavení.

Citelně se projevil hlad a s ním spojený hladomor v letech 1932-1933. I když Češi v době dože žili nutně, nikdo z nich hladem nezemřel (dle pl. Anny Pišlové z Malé Zubovčiny). Patrně proto, že Češi přinášeli s sebou do kolchozů plně stavy hospodářských zvířat, kadeřo Ukrajinci (většinou domovských kozáků) před vstupem do kolchozů zvířata posílali a snědli, případně zažatročili (viz: Aleksandr Michajlovič Šolochov - "Rozrušená země"). A snad taky to, že Ukrajinci nechtěli zvyklý vytvářet předem zásoby potraviny pro případ neurody. Řídili se heslem: "Nejāk by, nejāk bude..."

Vliv českých kolchozů se v Žitomirské oblasti projevil tím, že tato oblast měla v letech 1940-1941 nejvyšší stavy hospodářských zvířat na Ukrajině: 68 velkých dobytčích jednotek na 100 m orně půdy (dle výsledků statistické ročenky). Zákonné se to muselo projevit na výnosech polních plodin. Agronom Chudoba v Malé Zubovčine dosáhl v roce 1934 výnos 34 q/ha pšenice ...

Uchovávateli Volyni při přáběh vývoje zprvu přidělní stejní až do kolektivizace. Po radikální změně poměrů došlo až ve válece, počínaje rokem 1941, kdy se ve válece a po ní zase projevil katastrofální nedostatek českých ženičů. Jak by také ne, když z Malé Zubovčiny zahynulo ve válece na 85 mužů a chlapců (dle učitelce Boučká). V Matinoce ve v roce 1945 63-65 válečných vdov (dle tamního učitele Antonia Faluse) nepočítaje tu svobodné chlapce.

Přirozou touha každé mládež ženy je mít muže, rodinu, děti. Když nebylo dost českých ženičů, ženy a dívky se z nezbytnosti prodávaly buďto za své příbuzné (bratrance a sestřence), nebo za muže jiných národností - ukrajinské, ruské, polské, a v jednom mi známém případě dokonce za Arměna. Vzhledem k českému ekonomickému postavení si dívky mohly vybírat za muže ty chlapce jiných národností, kteří lidově řečeno "stáli za to", z řad příslušníků tamní inteligence. Dle kvalifikace a postavení. A příslušníci jiných národností dávali přednost českým dívkám a ženám, protože to pro ně zpravidla znamenalo jak lepší ekonomické postavení (zájem), tak i vzrůst společenské prestiže.

Pokud děvčata půsila po svatbě bydlet doma, v českých osadách neměla později problém s českou výchovou dětí. Horší to bylo tam, kde po provdání odešly za manželem, ať už do města, nebo do jiného ukrajinského bydliště.

Problémem bylo udržet české povědomí dětí, u českých rodin z vysokokoským vzděláním, které stěhovaly do měst za uplatnění a kvalifikací, jako lékaři, uženýři a technici. Jen z Malé Zubovčiny to bylo přes třicet lékařů, většinou oftalmologů.

Jaký pak tak div, že mnoha rodin navštítilo od Černobyli dnes nesou česká příjmení. Přihlédneme-li k tomu, že se ve škole od roku 1937 nermělo učít česky, pak největší zásluhu na udržení českého jazyka a povědomí mají především tamní české ženy a mámy.

Poslední český učitel v Malinoce, roddík z Malé Zubovčiny Jaroslav Chudoba-Višněvský byl v roce 1937 popraven bez soudu, patrně proto, že po zákazu uvádění češtiny ve škole, učil děti češtinu v domácích učebnách ...

V roce 1991 byl oblastní prokurátor u Žitomirské mléce rehabilitován ...

Za několik málo let národnostní smíšené rodiny vstaly dokonale splynou s místními českými lidmi, tak jako splynou na 40 000 volynských Čechů, kteří se vrátili do vlasti v letech 1945-1947. To by si měli uvědomit ti zjevní i skrytí nepřátelé u nás, kteří v reami-grantech od Černobyli stále nechtí vidět Čechy, ale cizince. Nejvic se na tom podílí naše prachobyčejná česká zvěst ... Ing. V. Širc

Putovní výstava v Lysé nad Labem (8. srpna až 10. září 1995)

Původně jsme o zastávce putovní výstavy OSUDY ČECHŮ Z VOLYNĚ v Lysé nad Labem vůbec neuvažovali. Život ovšem mění i ty nejokonalější plány. Někdy dokonce k dobrému, jako tomu bylo v tomto případě.

V Teplicích zkrátit ředitel muzea ujednanou dobu výstavy pro nenadálou stavební rekonstrukci. Řešení nám pomohla nalézt až dr. Sedláčková, ředitelka Polabského muzea v Poděbradech. Nabídl nám umístění výstavy v jedné z poboček muzea: v Nymburce, nebo v muzeu Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem. S ohledem na blízkost Milovic, kde nyní žije velká skupina černo-bylských krajanů, jsme se rozhodli právě pro toto muzeum. V této oblasti nemá Sdružení svůj region, proto jsme požádali o pomoc při propagaci výstavy Ing. Vladimír Knopa z Poděbrad a učitelce z Mirošovic, vedoucího odbojové organizace Blanka v době nacistické okupace Volyně) a Annu Pišlovou z Milovic (rodáčku z Malé Zubovčiny, vdovu po významném oním lékaři, známém i mimo Ukrajinu). Pomáhala jí učitelka Anna Mazniková z Milovic. Hlavní břemeno prací, spjatých s přípravou výstavy samozřejmě nesly pracovníce muzea: zástupky ředitelky Polabského muzea Mgr. Klára Prchalová a vedoucí muzea v Lysé pan Renata Čančíková.

Vernisáž výstavy byla dobře připravena, uskutečnila se v slavnosti, milé a přátelské atmosféře. Představitelé okresních a městských úřadů, společenských organizací a další občané z Lysé nad Labem, Milovic, Poděbrad a okolí, kteří se v převážně vysokém počtu vernisážě zúčastnili, byli spokojeni a tak nešetřili chválu.

Mgr. Prchalová, která vernisáž řídila, ji zahájila přednesem básně Jana Pospišila. Mistopředsedníkem Sdružení paní Miluše Dědková seznámila přítomné historii Sdružení i s historií výstavy, připomněla úlohu Národního muzea při jejím vzniku a provedla účastnky výstavou.

Všechny potěšilo hudební, taneční a pěvecké vystoupení, které zajistila Anna Pišlová. Přípravili ho a předvedli černo-bylski krajané z Milovic. Manželé Kuželovy a otec se synem Vladimír a Nikolaj Černí spolu s dvanácti dětmi z Milovic, které zatančily při českých a ukrajinských písničkách. Zpívali především ty písně, které na Ukrajinu dovezli jejich předkové z Čech. Písně, které znali a zpívali příslušníci čtyř až pětí generací v Malé Zubovčine a okolí. Nyní je jejich nejmladší potomci znovu připomněli při vernisážní výstavě. Výstava, která připomíná osudy i jejich předků. Známým písním neodolali ani posluháčci. Zpívali všichni. Stojí za zamýšlení, zda by nebylo možné, aby podobná vystoupení černo-bylských krajanů nebylo možné uskutečňovat i při jiných příležitostech, například při krajanských setkáních.

Některá zahájení, i závěry výstavy byl spojen s veřejnou akcí muzea, se setkáním dvou desítek kronikářů měst a obcí okresu Nymburk. Byli tu nejen oni, přišel a výstavu ocenil i starosta města pan Tomáš Sedláček, předseda redaktořa celostátního měsíčníku Místní kulturní Misto-předsedkyně Sdružení s Ing. Jiffim Hofmanem seznámili účastnky závěrečného setkání s programem Sdružení, provedli je výstavou a ve volné besedě jim přiblížili život na Volyni. Mgr. Prchalová zdůraznila výnos výstavy pro zachování paměti o české volynské menšině a tak na konkrétním příkladu podtrhla její inspirující vliv pro udržování paměti o každé naší obci. Také vedoucí muzea paní Čančíková výstavu ocenila: "... s tak cilevdomě a přehledně udelanou regionální historickou výstavou jsem se nesetkala ..." Dr. Slavika požádala, aby Národní muzeum nezapomnělo

s podobnými putovními výstavami na malá města. Snad si tam takových akcí váží ještě víc než jinde.

Shrnutí:
Výstava **OSUDY ČECHŮ Z VOLYNĚ** se konala ve dnech 8. srpna až 10. září 1995 v Muzeu Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem. Kromě základních 22 panelů tu bylo vystaveno 27 exponátů z volynské sbírky Národního muzea. Navštívilo ji více než 2500 účastníků, v knize ohlásil se jich zapsalo 126. Český rozhlas informoval o výstavě pětminutovou relací, dvoje okresní noviny uveřejnily poznámky na výstavu a kromě toho dva články o Čechích z Volyně.

Muzeum Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem, na náměstí téhož jména, seznamuje s životem a dílem rodáka z Lysé, vědce uznávaného v celém kulturním světě, orientalisty, rektora Karlovy univerzity akademika Bedřicha Hrozného (* 6. 5. 1879, + 12. 12. 1952). Svou intenzivní vědeckou činnost zaměřil na poznání života obyvatel Přední Asie před čtyřmi až šesti tisíci lety. V roce 1915 rozluštil jazyk Chetitů (prastarých obyvatel dnešního Turecka), zpracoval a vydal slovník a gramatiku tohoto jazyka. Tim zřetelněji světu archiv centra chetitské říše, nalezený archeology v roce 1906. Dostalo se mu celosvětového uznání jako zakladatele nového vědeckého oboru - chetitologie. Den jeho narození je zařazen v kalendáři UNESCO.

Muzeum je otevřeno od úterka do soboty (včetně) do 9.00 do 16.00 hodin.

St. Slavík (NM),
M. K. Prchalová (PF Podběřady),
M. Dědková a J. Hofman (SCVP)

Kupičovský rodák vzpomíná

Kupičov patřil z větší části obyvatelům katolického vyznání, třebaže zde nechyběli ani evangeličtí a pravoslavní. Traduje se, že po osídlení obce byli Kupičovští údajně svyčáni, aby přijali pravoslavní víru. Obrátili se přitom přímo na carevnu s žádostí, aby mohli setrvat ve víře katolické, kterou si přivezli z vlasti a jejich tužbě bylo vyhověno. V prvních letech osídlování patřila celá obec pod farosť ve Svičově, který byl vzdálen asi 10 km. V roce 1912 si kupičovští postavili z výnosu sbírek vlastní katolický kostel zasvěcený sv. Václavu, který však směl stát až na samém kraji vsi a kněží do něho pouze zajížděli. Evangeličtí konali v té době své bohoslužby v bývalém panském ovcině, který si upravili a teprve v roce 1937 si vystavili nový zděný kostel dnes sloužící místním pravoslavným obyvatelům. Pravoslavní navštívili starou dřevěnou cerkev, která za druhé světové války vyhořela. Až po skončení první světové války dostal Kupičov prvního vlastního stálého katolického faráře. Církev sem vyslala kněze polské národnosti Bonaventuru Burzinského, který se s farníky brzy zžil. Naučil se česky a byl jim dobrým pastýřem. Do Kupičova zajížděly hlavně dvě oběma světovými válkami katolické misie z Československa, které vedl Jindřich Dušek a účastnil se jich např. známý český kněz Alois Stráň, ale také pozdější kardinál Dr. Josef Beran.

Po vysvěcení katolického kostela bylo potřeba zjistit také chrámovou hudbu. V prvních letech, kdy se na káru zpívalo pouze bez doprovodu se o ni staral jakýsi p. Benda. Později, zvláště v mezinárodně řídě, se o hudbu v kostele starali členové hudebně nadané rodiny Židlických, z nichž nejdrívěji byl starší Josef. Po něm se káru ujal jeho bratr Jaroslav, který dokonce získal hudební vzdělání v Československu, kde mu pomohla uhradit pobyt jedna zámožnější volynská rodina. To už byl kostel vybaven harmoniem, na němž Jaroslav Židlický hrával. Pod jeho vedením pracoval na káru smíšený pěvecký sbor, který ke všem významným katolickým svátkům vždy nastudo-

val některou mši s doprovodem harmonia. Zda to byla pokaždé nová skladba nebo kdo byl jejich autorem se dnes již zřejmě nepodaří zjistit. Jaroslav Židlický byl zároveň kapelníkem hudby Sdružení katolické mládeže, takže se pokusil doprovázet např. vánoční koledy a vybranou skupinou hráčů na dechové nástroje. To se však nesešlo s pochopením u pana faráře, kterému tato hudba připadala příliš světská a pro další léta její provozování na káru zakázal. Mezi faráři B. Burzinským a J. Židlickým docházelo patrně k názorovým střetům a neshodám častěji, což pak vedlo až k takovým naschválům, že např. varhaník připravil přehradu nástup české písně, ale kněz od olitáře zanovlat piseň polskou a lidé se k němu museli připojit.

Dochováno hudby kupičovského Sdružení katolické mládeže přivedl Židlický na dost pěknou úroveň. Ze tak soudit z toho, asi 16letná napevka hrála nejen v okolních vesnicích, ale zvali ji i do míst značně vzdálených. Učinkovala dokonce až v Lucku vzdáleném 50 km na jakýchsi tehdejších studentských slavnostech, které se konaly na místním koupališti, ale hrála i v některých dalších městech a obcích. Kromě tanečních skladeb měla na repertoáru také koncertní předehry a různé směsi.

Spory mezi faráři a varhaníkem byly pravděpodobně jednou z příčin odchodu Jaroslava Židlického z Kupičova S celou rodinou se odstěhoval do poměrně vzdálené obce Stenkievického, kde v tamním kostele zastával stejnou funkci jako v Kupičově. Jako skutečný i když pouze venkovský osvětlový pracovník dal v Stenkievicko své dobrovolně dětskou dechovou kapelu, s níž pak uskutečnil zájezd do Kupičova. Přijeli tam spolu s ochotnickým divadelním spolkem, s nímž tu sehráli divadelní představení, ale název si bohužel nepamatuji. Zda došlo k recipročnímu zájezdu kupičovských muzikantů do Stenkievického, to dnes již rovněž nevím.

Po odchodu Jaroslava Židlického zastával funkci varhaníka Jaroslav Chvalovský, který se hudebně vzdělával někde v Polsku, pravděpodobně v Chelmu, na nějakém varhanickém učilišti. Nebyl to však rozený hudebník jako jeho předchůdce a tak za jeho nisoeben nastal úpadek sborového zpěvu na káru. Došlo k tomu jistě i z jiných důvodů: jednak byl obdařen menším hudebním nadáním i hrůsčskou pohotovostí, neměl ani dostatečnou autoritu u svých současníků a přičin by se patrně našlo ještě více. Jaro v Kupičově první a dlouho jediný měl vsak Chvalovský doma klavír, který pravděpodobně získal prostřednictvím církevních hodnostářů.

Spolek katolické mládeže si rovněž počínal velmi dle. Navštívoval divadelní hry, v létě pořádál sportovní utkání a zúčastňoval se nejrůznějších sjezdů mládeže. Udržoval styky i s katolickou mládeží polskou. Ze sbírek byl postaven na jedné z kupičovských návsi zvané "rynk" kulturní dům (dnes již zbouraný), který měl jeviště, zkušňu a dvě menší zřejmě schůzovní místnosti. V sále se konaly taneční zábavy a během masopustu každoročně tři báby, hrátky se zde ochotnická divadelní představení a se pravděpodobně, že tu probíhaly hudební akce.

V roce 1944, kdy se většina volynských Čechů přihlásila do "Svobodových armád", naruškoval také Jaroslav Židlický a Jaroslav Chvalovský. Židlický se brzy stal kapelníkem hudby 3. československé brigády, s níž hrál mimo jiné v začátku dubna roku 1945 v Kosicích, kam přijela naše první povolená vláda a pak 16. května t.r. na vojenské přehlídce v Praze. Brzy nato byla hudba 3. brigády rozpuštěna. Po únorových událostech Jaroslav Židlický s pomocí teplačských mniich emigroval a v poměrně mladém věku daleko od domova zemřel.

Dr. Jaroslav Fiala

Svátek v Kuřivodech

3. října je v Kuřivodech svátek Svátek české literatury, jazyka českého, kultury české, svátek české knihy, svátek české knihovny.

3. října 1992 byl poprvé v sedmiletosti historii Kuřivod zahájen provoz české knihovny. Knihovna v Kuřivodech byla podřízena Okresní knihovně v České Lípě.

K dnešnímu dni má knihovna 71 čtenářů. Fond obsahuje 6847 svazků, jak pro děti tak pro dospělé. Uskutečnil se tu také dva literární večery. První byl věnován Bohuslavu Němcově, druhý K. J. Erbovi. Na pražské besedě tu byly spisovatelky Vajta Stýblová a Ludmila Vaňková.

Spisovatelka Eva Kantůrková, předsedkyně Obce spisovatelů České republiky, psala knihovnici pani Vyskočilové, která založila českou knihovnu v Kuřivodech: "Považujeme Vaši práci za velmi užitečnou a potřebnou a jsme ochotni Vám s ní, jak jen budeme moci, pomáhat, např. návštěvami spisovatelů a zásluhami knih do Vaší knihovny.

Velice si vážíme Vaší práce a přejeme Vám hodně sil a úspěchů."

"Milá pani Vyskočilová, přeji Vám hodně radosti z Vaší záslužné práce a těším se na naši další spolupráci", psala vedoucí oddělení meziknihovních služeb pani J. Štěrba z Národní knihovny v Praze.

Pani Vyskočilová pracuje v knihovně v Kuřivodech 3 a půl roku. Vkládá do své práce celé své srdce, propaguje českou literaturu, českou kulturu, českou knihu a doufá, že za několik let tu budou již jiné Kuřivody v níž bude přetránsá městská knihovna, knihovna jako symbol, triumf české literatury, české kultury v Kuřivodech.

Knihovna v Kuřivodech

Motto: Žádný dům není tak malý, aby nepojímal mnoho práce

Ocenění odvážného počínu

Dne 11. srpna 1995 se konala v Jeruzaléme v Památkové oběti a hrdině holocaustu (YAD VASHEM) pietní slavnost k předání medaile Spravedliví mezi národy (Chasidje umot haolim) spolu s příslušným certifikátem a k odhalení desky se jmény.

LEOPOLDA a ANTONIE BAČOVSKÝCH na Zdi Čti v Zahrádě spravedlivých.

Tuto počtu za zeměloře přebíral jeden z jejich jednatelů přímých potomků spolu s pravukem oceněných. Ve svém děkovaném vystoupení mimo jiné uvedl:

"Stalo se to na Volyni v obci Martinovka na konci podzimu roku 1942, kdy nacističtí okupanti vyvrážovali na Ukrajině Židy...

Jednou nad rámem zaplakalo a prahu domo naší rodiny dítě. Leželo ve sněhu, v lehké perince. Asi šestmístičtí chlapecek, zbledlou, hubenoučkou, tělíčko samý bolák a svrab. Když ho naše maminka na stole rozbalila, rekla nám, dětem, které jsme se rozespale seběhly: "Tady máte dalšího bratra...". Zísta! Jím doznane a zistane jím, dočkejte budeme nazivu - je to zde přítomný Josef Dancák..."

Maminku mu zavrždili banderovci v obci Polovka brzo po jeho narození. Jeho vlastního otce, Eshoma Dancera, sestru a teta Danekrovou zachránili rodina Stárkova v blízké obci Peredyj. Otec byl později u sovětských partyzánů.

Josef si ponechal jméno, které mu dala rodina Bačovských. Po uplynutí 52 let vyhledal v České republice své zachránce a podal návrh na ocenění jejich činu. Ve dnech 6.-8. října se v Praze sešlo na padesát dětí a dalších potomků zachránce spolu se zachráněným Josefem Dancerkem. Rodiny přímých potomků obdržely kopie vlastni medaile a návažných dokumentů. Srdečně, prostě, ale slavnostně setkáni byli věnováno nejen vzpomí-

nání, ale především seznámení početné zastoupené mladší generace s historií české menšiny na Volyni a s činností Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, zaměřenou na seznamování veřejnosti s touto historií (přutovní výstava, publikační činnost, krajská setkání). Na tiskový fond Sdružení byla spontánně vybrána značná částka, což uvedeme na jiném místě.

Pokud je nám známo, je to čtvrtá rodina z Volyně, které se dostává tohoto ocenění. První byla rodina Hrekových z Lucka, další pak Holátových z Frankova a Zimoví z Dubna. Jsou další? (Odpovězte na adresu autora článku Svědectví o odvaze a lidskosti - Zpravodaj č. 69, str. 2).

Jména zachráně z Československa, která jsou vryta na Zdi čti v památku YAD VASHEM v Jeruzalémě, mezi nimiž jsou bez rozlišení uvedeni také vyvolání Česli, jsou zachycena na videozáznamu, který byl taktéž na setkání promítán. Bylo napočítáno více než padesát zachráně. Účastníci setkání

Dáležitě upozornění!

Při expedici časopis č. 7 Zpravodaje došlo k velmi nepřeměnnému omylu. V některých výstiscích chyběla str. 3-4. Pokud jste i Vy takto postiženi, oznamte to, prosím, na adresu: **Irena Malinská, U Lužického štolu 19, 118 00 Praha 1, 0253 98 95**, abychom Vám mohli chybějící list zaslat. Expedující skupina se tímto omlouvá.

Prepád

Celá Volyně byla kromě kompaktních obcí zaplněna samotami - chutory. Byly to zemědělské usedlosti polských, ukrajinských a českých rodin.

Život na samotě má svoji krásu, ale i řadu úskalí. Krásný se jeví mladým lidem pro volnost, romantické okolí, les, pole a plno zvěte a ptactva. V takovém prostředí jsme vyrůstali v krásku černo-moravské rodiny. Do české matiční školy v okresním městě Lucku bylo 8 kilometrů. Řáno do školy, již od 2. třídy a odpoledne nazpět. Kolik klukových zážitků skýta taková cesta. Kolik her za pochodu ze školy? S bratrem jsme vymýšleli různé situace a ty potom hráli s takovým zájmem, že někdy ani těch 8 kilometrů nestačilo.

Pak přišlo období války a strádání místního obyvatelstva jako průvodního jevu každé války. Fronta se po krátké době přesunula na východ. V týlu bojujících vojsk se rozpoutala válka místních nacionalistů s Polky a jinými národnostmi. Docházelo ke etnickým čistkám, začalo období svotebné pro činnost různých ozbrojených skupin, které prepádaly rodiny žijící na samotách. Bylo to období, kdy lidský život měl malou cenu.

V je době se projevila nevhoda života daleko od jiných lidských obydlí. To, co bylo v mládí krásné, se teď jeví jako nebezpečné. Blízký les skýtal ochranu nejedné skupině, která napadala samoty bez ohledu na národnost.

Na jednu noc nezapomenu nikdy. Byla tmavá, jen požary na různých stranách svědčily o srážkách ozbrojených skupin s obránci.

Bylo kolem půlnoci. Mohutné bušení na dveře a volání "otevřete" postavilo celou rodinu na nohy. Z české části rodiny jsme tu byli jen dva - staříček otec a já - nejmladší.

Bušení nabývalo na intenzitě a volání "okamžitě otevřete nebo vyrazíme dveře" nám

dalo jasně na srozuměnou, že jde o prepád. Potvrdilo to i opatrný pohled vyhlídkou ze spíže. Za rohem podél stěny stáli čtyři ozbrojenci. Čekali na otevření dveří. U dveří stáli další.

Co dělat? Střelné zbraně jsme neměli. Jen sekery pro přímou obranu.

Najednou mě napadla spásná myšlenka. Budeme napodobovat mužské hlasy a tak vytvářet dojem, že v domě je více mužů. Rychle jsem tuto myšlenku sdělil otci, který stejně jako já se kryl stěnou proti případným střelám vypáleným ze dveří.

A nyní nastala chvíle hranych situací z mládí, při cestách ze školy a realizace zkušenosti z divadelního kroužku při české matiční škole v Lucku, kde jsme před vypuknutím války hrávali různé role.

"Začal jsem vlastním hlasem: "Co chcete?" a vtom začal mluvit otec. Přeběhl jsem na druhou stranu předstěná a jiným hlubokým hlasem pokračoval v tomto hlasovém dialogu. I otec změnil hlas a já ještě jednou. Najednou jsme slyšeli, jak se 5-6 mužů dohaduje. Mluvili o tom, že v domě je několik mužů. Rychle reagovali na toto zjištění a stáhli se od obytného domu. Bylo slyšet zvuky odjíždějících povozů, připravených na odvoz svržků a zásob rodiny i hospodářských zvířat.

Stejná skupina napadla též noci českou rodinu Hajných. I zde narazili na odpor. Jaroslav Hajný, který později v r. 1944 zahynul v boji o osadu, byl ozbrojen. Jen pařba z domu, úprk skupiny a střelba z pušek do oken obytné budovy svědčily o srážce té noci. Skupina neměla stěšil, jen jednoho raněného, kterého pan Hajný stěšil z pistole přes okno. Prostřední okna a stopy stěšil na stěnach budovy svědčily o intenzitě srážky. Kolem nás se po silnici přehnal ty vozy, z nichž páliči účastníci nezdarého druhého prepádu. Takové prepády byly častým jevem. Zvláště se zaměřovaly na české rodiny, které se vstýsnosti budov a usedlosti odlišovaly od jednoduchých dřevěných staveb místního obyvatelstva.

Prepád nemusí vždy končit tragicky. Svědčí o tom i náš zážitek jedné tmavé noci.

Miroslav Novák, Litoměřice

Náš jubilej

V měsíci srpnu t. r. oslavili významná životní jubilea tři členové **českého regionu**:

Dne 23. 8. oslavil pěkně píklatě výročí pan Bohumír Molík, rodák ze Stíněho, bytem Nový Kostel a dne 29. 8. t. r. se dožil 70 let pan Milan Procházka, rodák ze Švihova, bytem Švihov u Oráčova, okres Rakovník.

Do dalších let pevně zdraví a hodně pohody přeje jménem všech členů českého regionu vedoucí Ludmila Mácová

Z regionu Uničov, obec Medlov, se dožil 3. 7. pan Sergej Chavrač 75 let, pan Radomír Chudoba 19. 6. 60 let, pi. Anna Chudobová dne 24. 9. 83 let a pi. Olga Dragounová 10. 5. 84 let.

Do dalších let hodně zdraví a dobrou náladu všem přeje za rodáky z Ozeran Českých

Vlasta Kačerová

V regionu Karlovy Vary oslavili 1. 12. t. r. pi. Lidie Rabuchinová své 60. narozeniny a pi. Lidie Nekrubenková 21. 12. své 40. narozeniny.

Do dalších let jim přejeme hodně zdraví, štěstí a spokojenosti.

Za region K. Vary Věra Pelcová

Dne 12. prosince 1995 oslaví významné životní jubileum 80 let pan Josef Volence, rodák z Hulče Českým bytem v Pšovkách u Rakovníka. Při aktivním účastníkem protifašistického odboje na Volyni a jako příslušník Svobodovy armády se účastnil bojů v karpatsko-dukelské operaci.

Pevně zdraví a hodně životního optimismu do dalších let jménem rodiny a všech příbuzných přeji
Englická a Baierova

Naše řady opustili

Dne 25. 9. 1995 zemřel po těžké nemoci vážený krajan z Olšanky bytem v K. Varech pan Boris Velich.

Jménem krajanů z Olšanky a svým kolegovi rodině Velichové upřímnou soustrast.

Věra Pelcová

Oznamuji krajanům, že dne 25. 7. 1995 zemřela po kratší nemoci ve věku 77 let manželka, maminka, babička, prababička paní Libuše Korytářová, roz. Chloubová z Podhajce. Za pozůstalé syn Jirfi

Oznamuji, že 19. 4. 1995 zemřel můj bratr Jan Mec, ve věku 87 let. Narozen v Lucku. Po příchodu čs. armádního sboru do Lucka se ihned se svými dalšími dvěma bratry přehlásil do čs. sboru gen. L. Svobodou, prošel celou frontou až do Prahy. Po přesunu útvaru do Zátce se usadil v Zátci a po odchodu do důchodu se odstěhoval k synovi do Ústí nad Labem, kde také zemřel. Čest jeho paměti!

Za zarmoucenou rodinu podává zprávu bratr Jaroslav Mec, Praha

Všem, kdo jste znali a vážili si pana Oldřicha Medunu z Podbořan, narozeného v Miroštech, okres Dubno, oznamujeme, že dne 4. října 1995 zemřel po těžké nemoci ve věku 67 let. Odešel oběťmi a vzácný člověk.

Za zarmoucenou rodinu

Celě rodině projevuje upřímnou soustrast region Podbořany

Oznamuji vám, že 9. 5. 1995 zemřel můj drahý manžel Jaroslav Vála z Litoměřic, rodák z Miroštech.

Jiřina Válová

DARY

Do regionu Karlovy Vary přispěla pani Helena Pospíšilová 100 Kč a pi. Ludmila Tichá 50 Kč. Za region děkuje V. Pelcová

Dary došly na konto **SDRUŽENÍ** ze dne 1995

NA TISKOVÝ FOND:

Prof. Drahošlava Nyvtlová, region Praha - 100 Kč K. Jara Škokanová, region Praha - 100 Kč. Lydie Horáková, region Praha - 200 Kč. Emilie Krejčí, Opava - 50 Kč. Jiřina Cadová, Opava - 50 Kč. Anna Vopařilová, Tatenice, okr. Ústí nad L. - 100 Kč. P. Vendolický zasílal za region Vyskok - 840 Kč. Pi. Vojtěch, Choustníkovo Hradiště - 100 Kč. P. Stejskal, Broumov - 100 Kč. Manželé Stejskalovi, Broumov - 100 Kč. Manž. Zajtítovi, Broumov - 100 Kč. Manž. Vláčilovi, Broumov - 100 Kč. Manž. Krulíkoví, Broumov - 100 Kč. Boleslav Štěpánek, Litoměřice - 150 Kč.

Příkladný čln

Pi. MUDr. Králíková se svým synem věnovali bezplatně pi. Nečasové počítač k ulehčení práce s hospodářskou agendou Sdružení. Tisícere díky!
M. Nečasová

Dáležitě upozornění! Jelikož se mnozí dotazují dárku na název a číslo konta Sdružení, rozhodli jsme se, že tento údaj budeme uvádět v každém čísle Zpravodaje. **Název konta:** Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, Praha. **Číslo konta:** 7054454-018/0800 Dary můžete posílat také na adresu hospodářky Sdružení: Marie Nečasová, Svidnická 509, 181 00 Praha 8. Prosíme čtenáře, aby nám neupomínali o zveřejňování darů-darů můžeme uveřejnit teprve po obdržení účetního dokladu!!

Tiráž Zpravodaj - Vydává Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel pro potřeby svých členů. Za obsahovou náplň článků odpovídají jejich autoři. Vychází jako občasný Šéfredaktor: Věra Latzelová. Příspěvky nejsou honorovány, nevyžadné rukopisy se nevracují. Příspěvky zasílejte do 3. každého měsíce na adresu: Jara Latzelová Štápská 191/06, 100 00 Praha 10. Podávání novinyých zásiček povoleno Česká pošta, s.p., odštěpným závodem Praha č.j. nov. 5400/95 ze dne 8. 8. 1995. Toto číslo vyšlo 24. října 1995.